

ВСЕСВІТНЯ ІСТОРІЯ

УДК 94(37).07

DOI: 10.31651/2076-5908-2021-2-108-114

ЦЮПАК Васирина Миколаївна,
аспірантка кафедри всесвітньої історії
та спеціальних історичних дисциплін,
Дрогобицький державний педагогічний
університет імені Івана Франка,
Orcid ID: 0000-0002-9885-6290
E-mail: vasilink@i.ua

ЗАКОЛОТ АВДІЯ КАССІЯ : ПЕРЕДУМОВИ, ПЕРЕБІГ ТА НАСЛІДКИ

У статті розглянуто проблему заколоту Гая Авдія Кассія. Зазначено, що імператор Марк Аврелій вирішив порушити порядок спадкування принципату, який склався з часу приходу до влади династії Антонінів і передати владу над державою своєму синові. Констатовано, що хибна звістка про смерть Марка Аврелія спровокувала заколот Авдія Кассія, який займав одну з провідних позицій у римському військовому командуванні і сподівався бути обраним імператором як спадкоємець. Доведено, що його сподівання на широку підтримку виступу римським військом та аристократією не виправдалися. З огляду на безперспективність подальшої боротьби він був вбитий своїми воїнами. Хоча імператор Марк Аврелій відповів на цей заколот репресіями, їх масштаби були меншими, ніж цього можна було очікувати. Задля недопущення подібних випадків на майбутнє, сенат заборонив будь-кому управляти тією провінцією, з якою він пов'язаний своїм походженням.

Ключові слова: Авдію Кассію, Марк Аврелій, імператор, принципат, заколот

Постановка проблеми. У Стародавньому Римі, після вигнання рексів, склалася політична система, що тривалий час досить непогано забезпечувала належне керівництво державою. Важливою складовою цієї системи став принцип обмеженості владних повноважень магістратів. Кожна магістратура була виборною, колегіальною та обмеженою в часі. Винятком була лише диктатура – екстраординарна магістратура, яка не була колегіальною, але була більше обмежена в часі. Якщо двох консулів обирали терміном на рік, то диктатор обирався до виконання якогось конкретного завдання, але не більше як на пів року. У цих умовах політичні діячі не мали потреби застосовувати проти своїх опонентів насильство, адже можна було дочекатися закінчення терміну перебування на посаді конкретної персони, після чого була можливість притягнути цю особу до відповідальності через суд. Експеси у політичній боротьбі траплялися вкрай рідко, як це було у період реформ братів Гракхів, після чого політична система знову поверталася до стабільності. Однак у I ст. до н.е. ситуація у внутрішньополітичному житті загострюється і у Римі встановлюється режим диктатури, який за республіканським фасадом приховує зовсім іншу сутність. Диктатура Луція Корнелія Сулли і Гая Юлія Цезаря не була обмежена в часі. Перший з власної волі склав повноваження у 79 р. до н.е., а другий загинув 15 березня 44 р. до н.е. у результаті замаху. Вбивство Гая Юлія Цезаря стало результатом поступової трансформації політичної системи. Конституція Римської Республіки не передбачала механізму усунення від влади магістрата до закінчення терміну його повноважень. Однак усі магістратури були строго обмежені у часі. У випадку ж диктатури Сулли і диктатури Цезаря жодного легального способу усунути від влади диктатора не

було. Смерть Цезаря привела до чергового періоду громадянських війн, результатом яких стало утвердження в Римі системи принципату. Говорячи про принципат, Н. Машкін вказує: «Принципат як певний політичний порядок повинен був вирішувати завдання, що стояли перед рабовласницькими класами усього Середземномор'я, а не лише міста Рима» [2, 607]. К. Кріст зазначає: «Альтернатива республіка – монархія тут не адекватна. Глибинна протилежність традиційної республіки і принципата була поступово усвідомлена після зміцнення нової системи» [1, 115]. На думку О. Петречко, для цієї системи: «найкраще підходить визначення «завуальована монархія» (*veiled monarchy*)» [4, 327]. За принципату, як і у випадках з диктатурами Сулли та Цезаря, не було жодного легального способу усунути від влади принцепса. Через це політичні противники змушені були або змиритися з владою того чи іншого імператора, або сподіватися усунути його від влади за допомогою заклоту. Інколи виступ заклотників міг закінчитися усуненням від влади чинного імператора, але частіше завершувався невдало. Одним з таких невдалих виступів був заклот Гая Авідія Кассія, який тривав три місяці і шість днів (Dio Cass. 72.27.3).

Аналіз останніх досліджень та публікацій засвідчує, що проблема заклоту Авідія Кассія досить широко представлена у історіографії. Здебільшого вона розглядається у ширшому контексті правління Марка Аврелія. Е. Берлі, у присвяченому Марку Аврелію дослідженні зазначає, що звістка про заклот Авідія Кассія була для імператора Марка Аврелія як грим серед ясного неба, хоча він мав би мати деякі застереження з приводу цього [5, 184]. Однак ціла низка досліджень присвячені безпосередньо постаті Авідія Кассія та його спробі захопити владу у Римській імперії. Грунтовне та всебічне дослідження військово-політичної діяльності Авідія Кассія провів Рональд Сайм. На його думку, ніщо не говорить на користь того, що заклот був дуже поширений [9, 700]. Говорячи про поразку заклоту Авідія він зазначає, що «жоден претендент заклотник на Сході не мав надії перемогти армію Дунаю» [9, 701]. У 1983 р. була опублікована присвячена Авідію Кассію монографія М. Астаріти, на яку дав позитивну рецензію Фергус Міллар, хоча зазначив, що вважає підхід автора неідеальним [8]. П. Джарвіс у своєму дослідженні розглядає постать Меціана, соратника Авідія Кассія. Він вважає, що попри недостатню увагу джерел, заклот Авідія Кассія був для Марка Аврелія серйозною проблемою [7, 674]. В цілому ж низка аспектів заклоту Гая Авідія Кассія залишаються дискусійними і потребують подальшого дослідження. В українській історіографії дана проблема не була предметом спеціального дослідження.

Метою запропонованого дослідження є проаналізувати передумови та перебіг заклоту Авідія Кассія.

Виклад основного матеріалу. Вулкацій Галлікан, один з авторів «Життєписів Августів», говорить, що Авідій Кассій по материнській лінії походив з роду Кассіїв, а батьком його був Авідій Север, нова людина, який служив спершу центуріоном, а пізніше досягнув високих посад (SHA Avid. Cass. 1.1). Діон Кассій натомість говорить, що Авідій Кассій походив з міста Кіпп, що на півночі Сирії, а його батьком був Геліодор, який управляв Єгиптом завдяки своїй ораторській майстерності (Dio Cass. 72.22.2). Геліодор був префектом Єгипту протягом 137 – 142 років [6, 25]. На думку Р. Сайма, становище та успіхи батька відкрили перед Авідієм Кассієм блискучі перспективи [9, 697].

Вулкацій Галлікан говорить, що Авідій Кассій таємно ненавидів імператорську владу, за якої держава може позбутися імператора лише замінивши його іншим імператором (SHA Avid. Cass. 1.4). Якщо вірити цьому джерелу, точилися розмови про те, що ще в юності Авідій Кассій намагався відібрати владу у імператора Антоніна Пія та замишляв підступи проти Вера, співправителя Марка Аврелія (SHA Avid. Cass. 1.5 – 6). Наскільки ці розмови були обґрунтовані важко сказати. Однак подальші дії Авідія Кассія дають підстави припустити, що це могло бути правдою. Недарма «дехто називав його Катіліною» [4, 283]. Луцій Вер, у одному з листів, закликає Марка Аврелія остерігатися Авідія Кассія і спостерігати за його діями (SHA Avid. Cass. 1.7 – 9). Ці застереження, як з'ясувалося пізніше, не були безпідставними. Уже після смерті Луція Вера заклот проти влади імператора Марка Аврелія відбудеться. Однак, відповідаючи на закиди Луція Вера проти Авідія Кассія, Марк Аврелій характеризує останнього як доброго полководця, суворого, хороброго і необхідного державі (SHA Avid. Cass. 1.7). Позитивно характеризується Авідій

Кассій і у «Римській історії» Діона Кассія Коккеяна. Історик зазначає, що Авідій Кассій був настільки чудовим, що кожен бажав би мати його імператором (Dio Cass. 72.22.2). Авідій Кассій підтримував у війську строгу дисципліну. Себе він, мабуть, порівнював з Марієм. Такий висновок можна зробити на підставі інформації про те, що він хотів, щоб його називали саме ім'ям «Марій» (SHA Avid. Cass. 3.8). Джерела говорять навіть не про суворість, а про жорстокість Авідія Кассія. З його ім'ям пов'язували нові види жорстоких страт. Жорстокі покарання чекали на воїнів, які наважувалися порушити військову дисципліну. Коли під його командування передали легіони на Сході, які були розніжені мирним життям та розкішшю, він зумів навести лад у війську, підняв дисципліну та підвищив бойову готовність (SHA Avid. Cass. 4 – 6).

Говорячи про початок заколоту Авідія Кассія джерела передають різні версії. Зокрема, Вулкацій Галлікан зазначає, що Фаустина Молодша, дружина Марка Аврелія, очікуючи скорої смерті чоловіка і остереігаючись, щоб хтось не захопив імператорську владу і не завдав шкоди її малолітнім дітям, підбурила Авідія Кассія до виступу. Той же автор передає ще одну версію, за якою Авідій Кассій, щоб прихилити на свій бік воїнів і провінціалів, які любили Марка Аврелія, оголосив про смерть імператора і проголосив його божественність (SHA Avid. Cass. 7). Автор життєпису Марка Антоніна також говорить про те, що Авідій Кассій розпочав заколот за бажанням Фаустини (SHA Marc. 24.6). Діон Кассій так само наводить версію про причетність до заколоту дружини Марка Аврелія, яка була дочкою Антоніна Пія, попереднього імператора. Зокрема він вказує, що Авідій Кассій припустився жахливої помилки, будучи введений в оману Фаустиною. Вона вирішила, що її хворий чоловік у скорому часі помре і злякалася, що влада перейде до когось іншого, а вона стане приватною особою. Тому вона таємно вмовила Кассія бути готовим до будь-якої несподіванки з Марком Аврелієм, і в такому разі взяти її за дружину і здобути імператорську владу (Dio Cass. 72.22.3). Далі Діон Кассій говорить, що у той час, як Авідій Кассій роздумував, що ж йому робити, до нього надійшла інформація про смерть Марка Аврелія. Не очікуючи на підтвердження цієї звістки, Авідій Кассій заявив претензії на імператорську владу під приводом того, що нібито його уже обрали воїни, які перебували у той час в Паннонії (Dio Cass. 72.23.1). Існувала також версія, за якою це сам Авідій Кассій поширював чутки про смерть Марка Антонія (SHA Marc. 24.7). К. Кріст вважає найбільш ймовірним, що поштовхом до виступу Авідія Кассія стало неправдиве повідомлення 175 р. про смерть Марка Аврелія [1, 450].

Отже, поштовхом до заколоту Авідія Кассія могла бути неправдива звістка про смерть Марка Аврелія. Але на той час Авідій Кассій уже був готовий виступити проти імператора. Причини цього потрібно шукати у тому, що Кассій певний час міг розраховувати стати законним спадкоємцем трону після Марка Аврелія, бо за династії Антонінів склалася така практика, коли імператорська влада передається через усиновлення. Однак згодом ситуація змінилася: «Марк Аврелій – залишив владу своєму синові Коммоду. Уже у віці 5 років останній був проголошений Цезарем» [3, 133]. Для Авідія Кассія це могло бути дуже великим розчаруванням і крахом усіх сподівань отримати законно принципат.

Коли стало зрозуміло, що Марк Аврелій живий, у Авідія Кассія уже не було можливості повернути ситуацію до попереднього становища. Зрозуміло, що імператор не подарував би йому його виступу. Якщо ще можна було б покласти на милість Марка Аврелія і сподіватися на збереження життя, то становище провідного військового командира Авідія Кассія втратив би назавжди. Закономірно, що заколот не був припинений і Авідій Кассій вирішив розв'язати проблему за допомогою збройної сили. Юлій Капітолін говорить про те, що Марк Аврелій не надто переймався з приводу заколоту Авідія Кассія (SHA Marc. 24.8 – 9). Але Діон Кассій передає протилежне. Зокрема, він зазначає, що Марк Аврелій дізнався про повстання від намісника Каппадокії Вера, але певний час приховував цю інформацію (Dio Cass. 72.23.3). Це може свідчити про намагання імператора вжити якихось превентивних заходів, перш ніж оголосити початок військової кампанії проти узурпатора. Діон Кассій передає зміст промови, з якою імператор виступив перед військом і у якій підбадьорив своїх воїнів, вказавши, що саме вони, а не Кассій є справжніми переможцями (Dio Cass. 72.24 – 26). Далі історик зазначає, що Марк Аврелій написав про заколот Кассія до сенату, ні в чому Кассія не звинувачуючи, але називаючи його невдячним. Для боротьби

з узурпатором варвари запропонували Марку Аврелію свою допомогу, але він її відхилив (Dio Cass. 72.27).

Що ж до намірів Авідія Кассія, то про це можна робити висновки на підставі його листа до свого зятя, який був написаний уже після того, як стало відомо про хибність інформації щодо смерті імператора Марка Аврелія. У листі Кассій позитивно характеризує Марка Аврелія, але вказує, що прагнучи здобути славу милосердного, той дозволяє жити на світі особам, чий спосіб життя він сам не схвалює. Лунають й інші закиди на адресу Марка Аврелія. Зокрема, йде мова про те, що Марк Антонін займається філософією та вивченням душ, того, що чесне і справедливе, але не думає про державу. Далі Кассій критикує намісників провінцій, звинувачуючи їх у прагненні до наживи, префекта преторія, який ще позавчора був бідним та злидненим і миттєво став багатієм. Багатство ж це взялося з крові держави та майна провінціалів. Наприкінці листа він обіцяє, що у разі перемоги його справи, все це неправедно нажите багатство повернеться у державну скарбницю, а принципат буде повернуто республіці (SHA Avid. Cass. 14).

На думку К. Кріста, впливові кола з оточення принцепса «мали намір одразу ж після смерті Марка Аврелія проголосити принцепсом лояльного Авідія Кассія, який проявив себе на ділі [1, 450]. Між тим у Римі також розпочалися якісь заворушення (SHA Marc. 25.1 – 2). На бік Авідія Кассія перейшли деякі міста, серед яких Александрія, Антіохія, і ймовірно Кіпр (SHA Marc. 25; 26). На основі цієї інформації, є підстави говорити про те, що Авідія Кассія підтримали Сирія і Єгипет. К. Кріст говорить, що Гай Авідій Кассій «прихилив на свій бік більшу частину Малої Азії, Сирії та Єгипту» [1, 446]. А. Боумен зазначає, що Авідій Кассій був добре знаний у Єгипті і популярний навіть до свого проголошення імператором. Можна припустити, що частину свого дитинства або ранньої юності він провів у Александрії, упродовж префектури його батька [6, 24 – 25]. П. Джарвіс вважає: «Не може бути сумніву, що Кассій вірив у те, що він має достатню підтримку серед представників аристократії» [7, 674]. Насправді ж достатньої підтримки з боку аристократії його заколот не мав.

Заколот Авідія Кассія змусив римський сенаторів вжити відповідних заходів. Сенат оголосив очільника заколотників ворогом, а його майно було конфісковане (SHA Marc. 24.9). Імператор Марк Аврелій був змушений відкласти війну, яку він вів з племенами сарматів та маркоманнів, і відправився проти заколотників. Проти антіохійців Марк Аврелій видав дуже суворий едикт і навіть не відвідав Антіохію прямуючи до Сирії. Натомість александрійців він вибачив попри те, що вони висловлювали підтримку Кассію (SHA Marc. 25.8 – 12; 26.1 – 3).

До битви між військом Марка Аврелія і легіонами Авідія Кассія справа не дійшла. Кассій був дуже швидко вбитий власними солдатами. К. Кріст говорить, що «дії узурпатора обмежилися районом його командування на Близькому Сході, і коли оточення Кассія дізналося, що узурпація не знайшла відгуку у інших частинах імперії, новий принцес був убитий» [1, 450]. Саме вбивство детально описане у джерелах. Коли він йшов пішки, на нього верхи напав Антоній, один з центуріонів, і раптово завдав йому удару у шию. Однак кінь Антонія просунувся далі за інерцією, що, здавалося, дозволить Кассію врятуватися. Проте у цей час один з декуріонів довершив справу. Відрізану голову Кассія принесли Марку Аврелію. Імператор був засмучений усім цим і не міг змусити себе навіть подивитися на цю голову, а наказав поховати її. Було вбито також наближених Кассія, серед яких його сина та призначеного ним префекта преторія (Dio Cass. 72.27 – 28; SHA Marc. 25.4).

Повертаючись до можливої провокації повстання Кассія з боку Фаустини зазначимо, що той же Вулкацій Галлікан вказує на обставини, які свідчать на користь Фаустини. Він цитує лист від Марка Аврелія до Фаустини, у якому імператор, звертаючись до дружини визнає справедливість слів Луція Вера про бажання Авідія Кассія бути імператором. Звідси автор робить висновок про те, що Фаустина нічого не знала про задум Кассія. Окрім того йде мова також про існування листа від Фаустини до імператора, у якому вона спонукає чоловіка суворо покарати Авідія. У зазначеному листі Фаустина закликає Марка Аврелія якомога суворіше розправитися з цими повстанцями: «І полководці і воїни звикли діяти злочинно, якщо ж їх не придушити, то вони самі будуть придушувати» (SHA Avid. Cass. 9). У іншому листі до чоловіка Фаустина проводить ту саму лінію: не можна милувати

людей, які не помилювали б самого імператора, його дружину та їхніх дітей, якщо б перемогли (SHA Avid. Cass. 10). На думку автора, зазначені листи дозволяють зробити висновок про те, що Фаустина не була спільницею Кассія, що вона навіть заохочувала Марка Аврелія, який був налаштований милосердно, застосувати суворе покарання і наполягала на необхідності такого покарання (SHA Avid. Cass. 11.1).

Говорячи про придушення заколоту Авідія Кассія потрібно звернути увагу на те, що Марк Аврелій проявив великодушність щодо сім'ї самого Кассія. У листі до Фаустини імператор зазначає, що помилує його дітей, зятя і дружину, а також буде просити сенат не карати їх надто жорстко і помірковано підійти до конфіскації їх майна (SHA Avid. Cass. 11.4). Лист такого змісту справді був скерований імператором у сенат. У цьому листі Марк Аврелій закликає, у відповідь на придушення виступу Авідія Кассія, не засуджувати до страти жодну особу, не карати жодного сенатора, повернути тих, що були засуджені до заслання, а також повернути конфісковане майно його власникам (SHA Avid. Cass. 12.3 – 4). Далі він наполягає на тому, щоб були помилувані діти Авідія Кассія, його зять та дружина, кожному з них була забезпечена можливість володіти його долею батьківського майна. Нарешті імператор просить сенат звільнити від страти, конфіскації майна та страху спільників Авідія Кассія (SHA Avid. Cass. 12.9). Діон Кассій повідомляє, що Марк Аврелій не стратив жодного пов'язаного з Кассієм сенатора, не закував їх в кайданки, але відправив їх на суд сенату за звинуваченнями в інших злочинах. З інших осіб він засудив лише небагатьох. Зокрема, намісник Єгипту був відправлений у заслання на якийсь острів (Dio Cass. 72.28). Така позиція Марка Аврелія повністю відповідає його філософії та розумінню імператорського достоїнства. Сам він щодо цього сказав, що ніщо так не звеличує римського імператора в очах різних народів, як його милосердя (SHA Avid. Cass. 11.5). Марк Аврелій зазначає, що саме милосердя зробило Цезаря богом, Августа – священним, а його попередника прикрасило ім'ям «pius» – «благочестивий» (SHA Avid. Cass. 11.6). Можна погодитися з думкою, що «Марк Аврелій відповів репресіями на заколот Авідія Кассія, хоча вони були меншими, ніж можна було очікувати» [4, 274].

Заколот Авідія Кассія справив на Марка Аврелія дуже неприємне враження. Імператор вважав, що вся ця історія не додає йому жодного позитиву. Свідченням цього може бути той факт, що Марк Аврелій наказав спалити записи щодо цієї справи, щоб через них йому ні в чому не могли б дорікнути (Dio Cass. 72.28.4). Цей заколот змусив сенаторів вжити заходів, щоб попередити подібні випадки у майбутньому. Зокрема, було прийнято рішення про те, що ніхто не повинен управляти тією провінцією, з якою він пов'язаний своїм походженням (Dio Cass. 72.31). Адже Кассій розпочав свій заколот будучи намісником Сирії, до складу якої входило і його рідне місто Кір.

Висновки. Імператор Марк Аврелій вирішив порушити порядок успадкування принципату, який склався з часу приходу до влади династії Антонінів і передати владу над державою своєму синові. Хибна звістка про смерть Марка Аврелія спровокувала на заколот Авідія Кассія, який займав одну з провідних позицій у римському військовому командуванні і сподівався бути обраним імператором як спадкоємець. Однак його сподівання на широку підтримку його виступу римським військом та аристократією не виправдалися. З огляду на безперспективність подальшої боротьби він був вбитий своїми власними воїнами. Хоча імператор Марк Аврелій відповів на цей заколот репресіями, їх масштаби були меншими, ніж цього можна було очікувати. Задля недопущення подібних випадків у майбутньому, сенат заборонив будь кому управляти тією провінцією, з якою він пов'язаний своїм походженням.

Список використаної літератури

1. Крист К. История времен римских императоров от Августа до Константина / К. Крист. – Ростов н/Д. : Феникс, 1997. – Т. 1. – 574 с.
2. Машкин Н.А. Принципат Августа: происхождение и социальная сущность. – Москва; Ленинград: Издательство АН СССР, 1949. – 686 с.
3. Петречко О. Династична політика як складова системи принципату / О. Петречко // Проблеми гуманітарних наук: збірник наукових праць Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка. – 2007. – Серія «Історія». – Вип. 20. – С. 128 – 137.

4. Петречко О. Суспільно-політичний розвиток Римської імперії в I – на поч. III ст. н.е.: від «відновленої» Республіки до сенатської монархії / О. Петречко. – Львів: видавничий центр ЛНУ імені Івана Франка, 2009. – 396 с.
5. Birley A. R. Marcus Aurelius: a biography / A. Birley. – London; New York: Routledge, 2000. – 320 p.
6. Bowman A.K. A letter of Avidius Cassius // *The Journal of Roman Studies*. – 1970. – Vol. 60. – P. 20–26.
7. Jarvis P. Avidius Cassius and Maecianus in the *Historia Augusta* // *Mnemosyne*. – 2015. – 68(4) . – P. 666–676. doi: <https://doi.org/10.1163/1568525X-12341562>.
8. Millar F. Review of *Avidio Cassio*, by Maria Laura Astarita // *The Classical Review*. – 1985. – 35(2). – P. 412. Retrieved from: <http://www.jstor.org/stable/3063383>.
9. Syme R. Avidius Cassius: His Rank, Age, and Quality / Ronald Syme. *Roman Papers*. Vol. V. Edited Anthony R. Birley. – Oxford: Clarendon Press, 1988. – P. 689–701.

References

1. Krist, K. (1997). The history of the Roman Emperors from Augustus to Constantine (Vol. I). Rostov-na-Donu: Feniks (in Russ.).
2. Mashkin N.A. (1949). Principate of Augustus: origin and social essence. Moscow; Leningrad: Publishing House of the Academy of Sciences of the USSR (in Russ.).
3. Petrechko, O. (2007). The Dynastic Policy as the Component of Principate. *Problems of Humanities. History Series: a collection of scientific articles of the Drohobych Ivan Franko State Pedagogical University*, 20, 128 – 137 (in Ukr.).
4. Petrechko, O. (2009). *Socio-political development of the Roman Empire in the first century – at the beginning of the third century A.D.: from «restored» Republic to the Senate monarchy*. Lviv: vydavnychy tsestr LNU imeni Ivana Franka (in Ukr.).
5. Birley, A.R. (2000). Marcus Aurelius: a biography. London; New York: Routledge (in English).
6. Bowman, A.K. (1970). A letter of Avidius Cassius // *The Journal of Roman Studies*, 60, 20 – 26.
7. Jarvis, P. (2015). Avidius Cassius and Maecianus in the *Historia Augusta*, *Mnemosyne*, 68 (4), 666–676.
8. Millar, F. (1985). [Review of *Avidio Cassio*, by Maria Laura Astarita]. *The Classical Review*, 35(2), 412–412. Retrieved from: <http://www.jstor.org/stable/3063383>.
9. Syme, R. (1988). Avidius Cassius: His Rank, Age, and Quality / *Roman Papers*. Vol. V. Edited Anthony R. Birley. Oxford: Clarendon Press.

TSIUPAK Vasylyna, Postgraduate Student of the Department of World History and Special Historical Disciplines, Drohobych Ivan Franko State Pedagogical University,
e-mail: vasilink@i.ua

THE REVOLT OF AVIDIUS CASSIUS: BACKGROUNDS, COURSE OF EVENTS AND AFTERMATH

Abstract. Introduction. After the assassination of Gaius Julius Caesar, another period of civil wars began in Rome, the result of which was the establishment of the Principate. The Principate was essentially a veiled monarchy. Under this form of government there was no legal way to remove the Princes from power, just as there was no such possibility under the dictatorships of Sulla or Caesar. Therefore, political opponents were forced to either accept the power of a particular Emperor, or hope to oust him through a revolt. Sometimes the conspirators were successful, but more often they were not. One of these failed actions was the rebellion of Gaius Avidius Cassius.

The **aim** of this study is to analyze the revolt of Avidius Cassius.

The **methodology** of the study is based on the content analysis of historical sources, as well the methods of analysis and synthesis

Main results and conclusions. During the reign of the Antonine dynasty, the Emperors passed on supreme power to their successors through adoption. This rule was broken by the Emperor Marcus Aurelius, who decided to transfer power to his son. Incorrect information about Marcus Aurelius' death sparked a rebellion by Ovid Cassius. He was one of the leading Roman generals and hoped to be adopted by Marcus Aurelius. Perhaps Avidius Cassius decided to rebel under the influence of Faustina, the wife of Marcus Aurelius, who feared for her future if her husband were to die. However, there is evidence that Faustina was not involved in the rebellion of Cassius. The mutiny forced the Roman senators to take appropriate action. The Senate declared the leader of the rebels an enemy, and his property was confiscated. Emperor Marcus Aurelius was forced to postpone the war he was waging with the tribes of the Sarmatians and Marcomanni, and went against the rebels. Avidius Cassius' expectations of widespread support for his actions by the Roman army and aristocracy did not materialize. He was

partially supported by Egypt, Syria and Asia Minor. The battle between the armies of Marcus Aurelius and the legions of Avidius Cassius did not take place. Considering the futility of further fighting, he was killed by his own soldiers. Although Emperor Marcus Aurelius responded to this rebellion with repression, the scale of the repression was smaller than might be expected. Marcus Aurelius was magnanimous to Cassius' family. The revolt of Avidius Cassius made a very unpleasant impression on Marcus Aurelius. The Emperor believed that this whole story did not give him anything positive. Proof of this is the fact that Marcus Aurelius ordered the burning of all files in this case so that no one could accuse him because of them. To prevent similar cases in the future, the Senate forbade anyone to rule the province with which he is associated by origin. Indeed, Cassius started a revolt as governor of Syria, which included his hometown of Cyrrhus.

Key words: *Avidius Cassius, Marcus Aurelius, Emperor, Principate, revolt.*

Одержано редакцією 28.09.2021

Прийнято до публікації 25.10.2021

УДК 94(470+571.6)“189/191”:314.151
DOI: 10.31651/2076-5908-2021-2-114-123

ШВЕЦЬ Ірина Володимирівна,
аспірантка кафедри історії
України та археології
Волинського національного
університету імені Лесі Українки
Orcid ID: 0000-0002-5617-7564
e-mail: irashvetc85@gmail.com

НОРМАТИВНО-ПРАВОВЕ ТА ОРГАНІЗАЦІЙНЕ ВРЕГУЛЮВАННЯ ПЕРЕСЕЛЕННЯ ДО АМУРСЬКОЇ ТА ПРИМОРСЬКОЇ ОБЛАСТЕЙ СХІДНОГО СИБІРУ У ДРУГІЙ ПОЛОВИНІ ХІХ ст.

У статті досліджено механізми реалізації колонізаційної політики російської влади у другій половині ХІХ ст., зумовленої необхідністю заселення і освоєння новоприєднаних територій Амурської та Приморської областей Східного Сибіру; проаналізовано нормативно-правову базу та організаційні заходи її реалізації.

Ключові слова: *переселенська політика Росії, російська колонізація Далекого Сходу, переселенське законодавство Росії, Амурська область, Приморська область.*

Постановка проблеми. Аналіз нормативно-правової бази та організаційних заходів російського уряду щодо колонізації Далекого Сходу суттєво розширює розуміння природи і причин масової міграції українців в межах Російської імперії; дозволяє відстежити механізми та інструменти регулювання напрямів, динаміки, соціального і національного складу переселенців; слугує глибшому розумінню політичних, національних, економічних та соціальних процесів даного періоду.

Мета. Аналіз нормативно-правової бази та організаційних заходів російської імперської влади щодо колонізації Амурської та Приморських областей Східного Сибіру у другій половині ХІХ ст.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Комплексне дослідження вказаної теми в сучасній українській історіографії не здійснювалося. Окремі її аспекти, через призму причинно-наслідкових зав'язків переселення українців на Схід та переселенської політики Російської імперії, висвітлюються в роботах таких українських істориків, як Ф. Заставний [1], В. Шандра [2], А. Шваб [3].

Переселенська політика російської влади зазначеного періоду, а отже і висвітлення механізмів її реалізації в загальноросійському масштабі, також знайшли своє відображення у роботах дореволюційних та сучасних російських дослідників таких, як О. Кауфман [4], І. Ямзин [5], А. Ремньов [6], В. Кабузан [7].

Виклад основного матеріалу. Розширення Російської імперії супроводжувалося розбудовою на новоприєднаних територіях державно-адміністративної та військової системи з подальшою інтеграцією цих земель в загальноімперський економічний простір. Невід'ємним супутником цих процесів була організація масового переселення із аграрно